

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

ENERGIE

Opec is na 60 jaar weer aan herziening toe

Het einde van Opec? Met deze titel trok ik de aandacht van hooggeplaatste Opec-officials, bij een conferentie van internationale energie-economen in juli 1993 op Bali. Mijn sessie was gepland in een klein zaaltje. Alle inleiders waren, net als ik, jonge onderzoekers die net kwamen kijken. Op weg naar het kleine zaaltje werd het wat ongemakkelijk, omdat medeconferentiegangers enigszins giechelend vroegen of ik Coby van der Linde was.

Misschien was het niet zo handig geweest om mijn analyse over de toenemende belangentegenstellingen binnen Opec en de afnemende steun voor het beleid zo scherp neer te zetten. Dat had wel iets minder pittig gekund, maar mijn argumentatie klopte als een bus. In het begin van de jaren zeventig waren er, naar mijn idee kortstondig, unieke omstandigheden ontstaan die Opec marktmacht hadden bezorgd. Twee prijsverhogingen verder zorgden dat die omstandigheden na 1980 niet langer aanwezig waren.

Bij aankomst in het zaaltje bleek het tot de nok toe gevuld, staanplaatsen tot op de gang. Mezelf moed inpratend begon ik mijn presentatie en zag tot mijn schrik op de eerste rij Dr. Subroto zitten, de aimabele maar uiterst scherpe voormalige Indonesische secretaris-generaal van Opec, samen met andere senior Opec-officials.

Na afloop van mijn presentatie complimenteerde Subroto mij en stelde hij dat ik gelijk had. Geroezemoes in het zaaltje deed vermoeden dat het publiek op iets anders was voorbereid.

WAARSCHUWING

Mijn analyse over de toenemende belangentegenstellingen tussen de Opec-landen, die een gezamenlijk productiebeleid bemoeilijkten, legde Subroto uit als een waarschuwing. Volgens hem moest er meer moeite worden gedaan om de organisatie beter aan de nieuwe marktomstandigheden en de behoeften van de leden aan te passen. De onderlinge gepolitiseerde verhoudingen konden wel een stukje minder.

Dit jaar wordt het zestigjarige bestaan van de Opec gevierd. Dertig jaar later durf

➔ **Tegengestelde belangen binnen Opec uit jaren negentig weer zichtbaar**

➔ **Energie-transitie dwingt ook tot aanpassingen**

➔ **Opec moet zich opnieuw uitvinden**

Op de achtergrond nemen de spanningen tussen de Opec-landen weer toe, mede door de energietransitie

ik de titel van mijn presentatie weer aan. Niet om het daadwerkelijke einde van Opec aan te kondigen, daar was ik niet zo goed in. Maar wel om te signaleren dat de organisatie zich opnieuw moet uitvinden om de komende jaren meerwaarde voor de leden te leveren.

Toegegeven, Opec heeft het in een krappe markt veel gemakkelijker dan in een ruime markt. De schalierevolutie in de Verenigde Staten heeft de marktpositie van Opec sinds 2010 opnieuw verzwakt. Het aanbod van olie nam sneller toe dan de vraag, met in 2014 een scherpe prijsval tot gevolg. Sinds 2016 werkt Opec om die reden samen met enkele niet-Opec-landen, in de Opec-plusgroep, om met een breder gedragen productiebeperkend beleid de prijs van olie te stabiliseren.

ONZEKERHEID

Afgelopen maandag en dinsdag moest opnieuw worden besloten opvoering van de olieproductie per 1 januari nog een paar maanden uit te stellen. De vooruitzichten van de vraag zijn deze winter onzeker. En de moeilijk verworven prijsstijging tot zo'n \$45-\$50 per vat is, na de harde klap dit voorjaar, zo weer verspeeld bij een te snelle verruiming van het aanbod. Intussen is het langetermijnvoorzicht voor olieproducerende landen ook bijgesteld door het op stoom komen van de energietransitie.

Op de achtergrond nemen de spanningen tussen de Opec-landen weer toe, mede door deze energietransitie. Dat heeft alles te maken met de toekomst van de oliemarkt, de ruimte om de huidige reserves te gelde te maken en de kansen die het ene land nadrukkelijk wel ziet in de energietransitie en het andere land niet. Tegelijkertijd snakken alle olieproducerende landen op korte termijn naar hogere olie-inkomsten.

Maar het water staat het ene land net wat meer aan de lippen dan het andere. Zelfbeheersing van alle landen is nodig om de periode van enigszins herstelde, maar nog steeds zwakke vraag, te overleven. Het is immers onzeker hoe snel de Amerikaanse productie zich kan herstellen, en ook wat de terugkeer van Libië op de markt zal doen voor de prijs. De verschillen in

belangen, reserves, productiecapaciteit, bevolkingsomvang, investeringsmogelijkheden en perspectief op de toekomst: al deze factoren die de Opec-landen begin jaren negentig parten speelden, zijn nu ook weer actueel.

VERSCHILLENDE TOEKOMST

Landen als de Verenigde Arabische Emiraten, Saoedi-Arabië en Koeweit bereiden zich nadrukkelijk voor op een toekomst waarin ze ook schone moleculen aan de wereldmarkt kunnen leveren. Dat willen ze deels doen door ook hun potentieel in zonne-energie en CO₂-opslag uit te baten.

Irak, Iran en Venezuela hebben te veel politieke problemen om een dergelijke langetermijnstrategie te kunnen ontwikkelen.

Algerije, een andere sleutelspeler in de Opec, heeft op zich voldoende mogelijkheden door goede verbindingen met de Zuid-Europese markt, maar zal wellicht moeite hebben met het aantrekken van buitenlandse investeringen om de omslag te kunnen maken. Andere landen in de buurt steken net iets enthousiaster de vinger op om het voortouw te nemen.

De Opec heeft in haar zestigjarige bestaan verschillende perioden doorgemaakt. De perioden met marktmacht zijn minder talrijk gebleken dan de perioden waarin Opec de kosten van het stabiliseren van de markt op zich moest nemen.

Met het toenemen van de onderlinge verschillen wens ik de organisatie de wijsheid van een nieuwe Subroto toe, die de organisatie weet klaar te stomen voor de nieuwe tijd.

Coby van der Linde is directeur Clingendael International Energy Programme (CIEP) en (deeltijd)hoogleraar geopolitiek en energie aan de RUG. Reageer via expert@fd.nl.

